

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК
Покренут 1953.

MATICA SERBICA
DEPARTMENT OF LITERATURE AND LANGUAGE

MATICA SRPSKA JOURNAL OF LITERATURE AND LANGUAGE
Established in 1953

Главни уредници

Академик МЛАДЕН ЛЕСКОВАЦ (1953–1978)

Др ДРАГИША ЖИВКОВИЋ (1979–1994)

Др ТОМИСЛАВ БЕКИЋ (1995–1999)

Др ЈОВАН ДЕЛИЋ (2000–)

ISSN 0543-1220 | UDC 82(05)

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

Уређивачки одбор

Др ИСИДОРА БЈЕЛАКОВИЋ, секретар, Др ЈОВАН ДЕЛИЋ,
др БОЈАН ЂОРЂЕВИЋ, др ПЕР ЈАКОБСЕН, др ОЛГА КИРИЛОВА,
др МАРИЈА КЛЕУТ, др ПЕРСИДА ЛАЗАРЕВИЋ ДИ ЂАКОМО,
др ГОРАН МАКСИМОВИЋ, др ГОРАНА РАИЧЕВИЋ, др ИВО ТАРТАЉА,
др СВЕТЛАНА ТОМИН, др РОБЕРТ ХОДЕЛ, др ВИДА ЏОНСОН ТАРАНОВСКИ

Главни и одговорни уредник

Др ЈОВАН ДЕЛИЋ

КЊИГА ШЕЗДЕСЕТ ТРЕЋА (2015), СВЕСКА 1

МАТИЦА СРПСКА

САДРЖАЈ

Студије и чланци

Др Ифигенија Д. Радуловић и др Гордан М. Маричић, <i>О Андокидовој реторској вештини</i>	7
Др Ненад Д. Ристовић, <i>Главни предложак и извор података о антици Слова Дионисија Новаковића</i>	21
Др Радослав Љ. Ераковић, <i>Алексије Везилић: скице за историју српског интелектуалца на размеђи 18. и 19. века</i>	49
Др Лидија Д. Делић, <i>Трансвештовни идентитет и концептуализација оног света</i>	59
Др Јеленка Ј. Пандуревић, <i>Књижевност иранских иранских аспекти</i>	71
Др Славко В. Петаковић, <i>Дубровачка књижевност и „југословенство“ Павла Појовића</i>	85
Др Невена П. Варница, <i>О дубровачким студијама Драгољуба Павловића</i>	97
Др Корнелије Д. Квас, <i>Историјска улога песме Santa Maria della Salute Лазе Косића</i>	107
Др Јелена Љ. Вујић, <i>Прозерпинина башта Алцерна Чарлса Свинберна у преводу Светислава Стефановића (критика превода)</i>	119
Јелена М. Јосијевић, <i>Међузичке разлике и неизбежност укидања стилског двојласја слободног неуравног говора енглеског књижевностекста у српском преводу</i>	139
Др Горана С. Раичевић, <i>У хелији бр. 115: Иво Андрић, Нико Барјуловић, Оскар Тарјаља...</i>	151
Др Маја С. Радонић, <i>Теоријске основе поезије Миодрага Павловића. Програмска збирка есеја Рокови поезије</i>	169
Др Небојша Ј. Лазић, <i>Обликовање јеросора у Златном руну Борислава Пекића</i>	189

Прилози и зраћа

Ђорђе Перић, <i>Милица Стојадиновић Српкиња – заборављена њисма, рукописи, слике, ноће</i>	225
--	-----

Интервју

Др Радојка Вукчевић, <i>Сан о великом америчком роману Лоренса Бјуела (интервју са Лоренсом Бјуелом)</i>	241
--	-----

Поводи

Пећ кола Анџолоџијске едиције Десет векова српске књижевности Издавачког центара Маџице српске

Миро Вуксановић, <i>О једном рећком јубилеју (уз Пећо коло у десет књиџа, 2014)</i>	247
Др Марија Н. Клеут, <i>Сћара и народна књижевност у Десет векова српске књижевности</i>	251
Др Славко Гордић, <i>Ка новом чићању и историји чићања наше књижевности</i>	257
Др Марко Недић, <i>Писци двадесетог века</i>	263
Др Миливој Ненин, <i>Маџица, 7. октобар 2014</i>	273

Оцене и прикази

Др Јован Ч. Попов, <i>Заједнички научни њодухвај</i>	277
Др Снежана М. Вукадиновић, <i>Вечни хеленски видици у њихом светилицу Идиј Хамилџон</i>	279
Јована Д. Раденковић, <i>Изаброне елеџије Секстиа Пројерџија</i>	282
Мср Ана З. Ранђеловић, <i>Најстарији ћирилски стоменџи као сведочанства српске њисмености</i>	285
Др Светлана С. Томин, <i>Сиромаштво и фолклор</i>	289
Др Исидора Г. Бјелаковић, <i>Из дневничких бележака Јована Хаџића</i>	293
Мср Срђан В. Орсић, <i>Феномен иденџиџетиа у каледоскојском ѡрејлеу</i>	296
Др Радивоје Б. Микић, <i>Нови ѡглед на дело Боџдана Појовића</i>	303
Др Снежана М. Вукадиновић, <i>Маџична ѡанџемѡралност Владимира Набокова</i>	309

In memoriam

Мср Ана З. Ранђеловић, <i>Бранкица Чиџоја (1956–2014)</i>	315
Упутство за припрему рукописа за штампу	319
Contents	325

БРАНКИЦА ЧИГОЈА (1956–2014)

У августу 2014. године трагична вест одјекнула је српском лингвистичком сценом – прерано је преминула др Бранкица Чигоја, редовни професор на Катедри за српски језик Филолошког факултета Универзитета у Београду. По неподељеном суду компетентних, проф. Чигоја била је један од најзначајнијих историчара језика које смо до данас имали. У овој прилици тешко је побројати све заслуге и доприносе које је она дала српској науци и српској култури уопште, али и младим нараштајима којима је часно и успешно деценијама поклањала своје време и знање, радећи с невиђеном вољом како на научним, тако и на педагошким мисијама свога позива.

Бранкица Чигоја (рођ. Гвоздић) рођена је 26. марта 1956. године у Буковцу крај Госпића. По завршетку гимназије, уписала се на ондашњу Групу за српскохрватски језик и југословенске књижевности. Након успешно окончаних основних студија, 1979. године школовање је наставила на постдипломским студијама, а неколико месеци касније, у фебруару 1980. године, почела је да ради у Заводу за уџбенике и наставна средства као лектор-језички редактор. Само годину дана затим, Бранкица Чигоја започиње своју плодносну научну и универзитетску каријеру – године 1981. изабрана је у звање асистента-приправника за предмет Историја српскохрватског језика на Филолошком факултету у Београду. Први степен постдипломских студија завршила одбраном магистарске тезе *Графија, орфографија и језик наших најстаријих ћирилских најписа* 1984. године, за коју јој је 20. октобра исте године додељено признање у виду Октобарске награде града Београда. Од 1987. до 1989. године била је лектор за српскохрватски језик на „Карл Маркс“ универзитету у Лајпцигу (Немачка). Докторску дисертацију под насловом *Језик Павла Пајића, босанског фрањевца из прве њоловине 17. века* одбранила је код проф. др Славка Вукомановића 1995. године. У звање ванредног професора за предмет Историја српског језика изабрана је 2003. године, док је редовни професор постала шест година касније – 2009.

Научни допринос проф. Бранкице Чигоја огледа се, пре свега, у трима монографијама, али и у бројним научним и стручним радовима. Сасвим очекивано, центар њене научне делатности представљају дијахрона истраживања српског језика, односно дисциплине које је генерацијама својих студената несебично приближавала – историјска граматика српског језика и историја српског књижевног језика. У својим истраживањима, проф. Бранкица Чигоја је највећу пажњу посвећивала графичким и палеографско-правописним проблемима (на нивоу словенских писама), а проблемима којима се бавила прилазила је са различитих аспеката, свесна да се само акрибичним радом и широким, ваљано утемељеним поставкама могу достићи валидне научне истине. Тако се у њеним радовима и студијама, осим уско

језичких, запажају и социолингвистичке интерпретације (утицај историјских и политичких фактора на употребу језика и избор писма, анализа језика и друштва кроз историју и сл.). Научни опус проф. Бранкице Чигоја објављиван је у најзначајнијим лингвистичким часописима попут *Јужнословенског филолога*, *Зборника Мајшице српске за филологију и лингвистику*, *Зборника Мајшице српске за славистику*, *Српског језика*, *Нацрт језика*, *Научног саставка слависта у Вукове дане*, *Археолошког језика*, *Прилога за књижевност*, *језик*, *историју* и *фолклор*, *Славистику* итд.

У својој првој монографији *Најстарији српски ћирилски написи*, објављеној 1994. године у Београду, проф. Бранкица Чигоја је веома исцрпно приказала и описала двадесет осам најстаријих српских ћирилских натписа – њихове палеографске, ортографске, фонетске, морфолошке и синтаксичке карактеристике. Ауторка је споменике према хронолошком критеријуму поделила на две целине – првој припадају натписи од 11. до 13. века, а другој натписи из 14. и 15. века. Посебан одељак у овој књизи проф. Бранкица Чигоја посветила је антропонимијској лексици, коју је класификовала на две основне групе – прва обухвата имена несловенског¹, а друга имена словенског порекла. О изузетном значају овога дела говори податак да је монографија доживела још четири издања – 1995, 1998, 2008. и 2014. године. Последња два издања проширена су и допуњена, а својим садржајем се посебно истиче последње, на којем је ауторка радила у време своје поодмакле болести.

Своју докторску дисертацију *Језик Павла Папића, босанског фрањеваца из 17. века* проф. Бранкица Чигоја објавила је у познатој Библиотеци Јужнословенског филолога (књ. 19) 2001. године, чији је издавач Институт за српски језик САНУ. Ово обимно научно дело представља значајан допринос проучавању језика књижевних дела босанских фрањеваца. Централни део своје анализе ауторка је, како је било уобичајено у монографским описима језика писаца, посветила графичкој, фонетичкој и морфолошкој, али није занемарила ни творбу речи и синтаксу. Истраживање језика фрањевачког писца Павла Папића, које је проф. Бранкица Чигоја спровела, утемељено је на квалитетној и богатој литератури, а тумачења и коментари представљени су темељно, прегледно и акрибично. Стога је ауторкина способност да проникне у слојевитост Папићевог језика била подстицај за многе младе нараштаје који су се определили за монографски опис језика неког писца.

Године 2006, у издању Друштва за српски језик и књижевност, објављена је и трећа монографија проф. Бранкице Чигоја под насловом *Траговима српске језичке прошлости*. Ова књига садржи двадесет ауторкиних радова објављиваних у временском периоду од 1987. до 2005. године. Србистичка наука добила је тако на једном месту податке о настанку и развоју српског књижевног језика, као и о терминима којима су се ти језици именовали у прошлости, затим о ћириличком писму, о славенизмима, о правописним школама код Срба у прошлости итд.

Када се говори о научноме раду проф. др Бранкице Чигоја, требало би истаћи још две важне напомене. Прва је податак да је била сарадник трију значајних пројеката које је финансирало Министарство просвете, науке и технолошког развоја – *термиолошка стандардизација лингвистичког описивања савременог српског језика*, *Теоријско-методолошки оквир за модернизацију описивања српског језика* и *Обрада старог српског језика*. Поред тога, била је и члан Одбора за стандардизацију српског језика, а посебно се истакла у комисији за историју српског језика.

¹ У ову групу укључен је и инвентар имена насталих комбинацијом страних основа и словенских суфикса.

Друга важна напомена тиче се њеног менторског рада при изради мастер радова, магистарских теза и докторских дисертација. Заправо, проф. Бранкица Чигоја имала је увек времена и стрпљења за све своје студенте, а посебно за оне који су исказивали склоност ка дијакроним истраживањима српског језика. На мастер студијама водила је специјалистички курс Историја српског књижевног језика, а на докторским – Споменици српске писмености у историји српског језика. Са наставе никада није изостајала, а неретко је студенте и постдипломце ван консултација примала у свој кабинет – првима да појача жељу за савесним и темељним савладавањем градива, а другима да из своје кућне библиотеке донесе тешко доступну литературу и да пружи драгоцене идеје за будућа истраживања.

Када се говори о проф. Бранкици Чигоја, поред научног и педагошког, мора се истаћи још један аспект њене личности – песнички, лирски. Наиме, проф. Бранкица Чигоја је за живота објавила три збирке песама – *Зелена њоља сна* (I издање 1996, II издање 1997. године), *Памћим љубав* (2000) и *Под рањеним небом* (2013). Кроз читав њен песнички опус провлачи се централна тема – љубав. Свако ко је познавао проф. Бранкицу осећао је колико је она крхко и нежно биће, неприпремљено за суровост данашњег света. У њој су се вечито преплетали научно и лирско, а она је оба сегмента спојила и оплеменила љубављу, које је имала прегршт – за своју породицу, рођаке, пријатеље, колеге, студенте, за читаво своје окружење, али и за науку, за њен допринос српској културној баштини.

Проф. др Бранкица Чигоја била је особа изузетне ширине, благе нарави, ведрог духа и изузетно танане, лирске душе. Била је угледна личност наше науке о језику, историчар језика чија ће научна и песничка дела остати трајан допринос српској култури. Њеном прераном смрћу студенти србистике остали су без свог вољеног врсног професора, српска лингвистичка јавност изгубила је даровитог научника, а њена породица остала је без непресушног извора љубави којима је обасјавала све своје ближње.

Мср Ана З. Ранђеловић